



Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

1. srpna 2022 *

„Řízení o předběžné otázce – Prostor svobody, bezpečnosti a práva – Přistěhovalecká politika – Právo na sloučení rodiny – Směrnice 2003/86/ES – Článek 4 odst. 1 první pododstavec písm. c) – Pojem ‚nezletilé dítě‘ – Článek 16 odst. 1 písm. b) – Pojem ‚skutečný rodinný vztah‘ – Dítě žádající o sloučení rodiny se svým otcem, jemuž bylo přiznáno právní postavení uprchlíka – Datum rozhodné pro posouzení nezletilosti“

Ve věci C-279/20,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správní soud, Německo) ze dne 23. dubna 2020, došlý Soudnímu dvoru dne 26. června 2020, v řízení

Bundesrepublik Deutschland

proti

XC,

za přítomnosti:

Landkreis Cloppenburg,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení A. Prechal, předsedkyně druhého senátu vykonávající funkci předsedy třetího senátu, J. Passer, F. Biltgen, L. S. Rossi (zpravodajka) a N. Wahl, soudci,

generální advokát: A. M. Collins,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za německou vládu J. Möllem a R. Kanitzem, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: němčina.

– za italskou vládu G. Palmieri, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s W. Ferrante, avvocato dello Stato,

– za Evropskou komisi C. Cattabriga a D. Schaffrin, jako zmocněnkyněmi,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 16. prosince 2021,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 4 odst. 1 prvního pododstavce písm. c) a čl. 16 odst. 1 písm. b) směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny (Úř. věst. 2003, L 251, s. 12; Zvl. vyd. 19/06 s. 224).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi Bundesrepublik Deutschland (Spolková republika Německo) a XC, syrskou státní příslušnicí, ve věci, v níž Spolková republika Německo zamítla žádost XC o udělení vnitrostátního víza za účelem sloučení rodiny.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Body 2, 4, 6, 8 a 9 odůvodnění směrnice 2003/86 uvádějí:

„(2) Opatření týkající se sloučení rodiny by měla být přijata ve shodě se závazkem chránit rodinu a respektovat rodinný život obsaženým v mnoha nástrojích mezinárodního práva. Tato směrnice ctí základní práva a řídí se zásadami uznanými zejména v článku 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod [podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950] a v Listině základních práv Evropské unie.

[...]

(4) Sloučení rodiny je nezbytné k umožnění rodinného života. Napomáhá k vytvoření sociálně kulturní stability usnadňující integraci státních příslušníků třetích zemí v členských státech, což současně podporuje hospodářskou a sociální soudržnost, základní cíl Společenství stanovený Smlouvou.

[...]

(6) Za účelem ochrany rodiny a založení nebo zachování rodinného života je třeba určit na základě společných kritérií hmotné podmínky pro uplatňování práva na sloučení rodiny.

[...]

(8) Zvláštní pozornost je třeba věnovat situaci uprchlíků, které různé důvody přinutily uprchnout z jejich země a které jim brání vést v jejich zemi normální rodinný život. Proto je třeba jim stanovit příznivější podmínky pro uplatňování jejich práva na sloučení rodiny.

(9) Sloučení rodiny by se mělo v každém případě vztahovat na jádro rodiny, to znamená na manžele a nezletilé děti.“

4 Článek 1 směrnice 2003/86 zní takto:

„Cílem této směrnice je stanovit podmínky pro uplatňování práva na sloučení rodiny státními příslušníky třetích zemí, kteří oprávněně pobývají na území členských států.“

5 Článek 2 písm. f) této směrnice stanoví:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

[...]

f) ‚nezletilými osobami bez doprovodu‘ státní příslušníci třetí země nebo osoby bez státní příslušnosti mladší 18 let, jež vstupují na území členských států bez doprovodu dospělé osoby, která za ně podle práva nebo zvyklostí odpovídá, a to po dobu, po kterou se skutečně nenacházejí v péči takové osoby; tato definice zahrnuje i nezletilé osoby, jež jsou ponechány bez doprovodu po vstupu na území členských států.“

6 Článek 4 odst. 1 uvedené směrnice stanoví:

„Členské státy povolí vstup a pobyt níže uvedených rodinných příslušníků podle této směrnice a s výhradou dodržení podmínek uvedených v kapitole IV, jakož i v článku 16:

[...]

c) nezletilých dětí osoby usilující o sloučení rodiny včetně dětí osvojených, pokud má osoba usilující o sloučení rodiny děti v opatrování a děti jsou na ní závislé. Členské státy mohou povolit sloučení s dětmi, které jsou zároveň v opatrování jiného opatrovníka, za předpokladu, že druhý opatrovník k tomu poskytne souhlas;

[...]

Nezletilé děti uvedené v tomto článku musí být pod věkovou hranicí zletilosti stanovenou právem dotyčného členského státu a musí být svobodné.

[...]“

7 Článek 5 téže směrnice stanoví:

„1. Členské státy určí, zda žádost o vstup a pobyt za účelem uplatňování práva na sloučení rodiny podá u příslušných orgánů dotyčného členského státu osoba usilující o sloučení rodiny, nebo rodinný příslušník nebo příslušníci.

[...]

5. Při posuzování žádosti členské státy dbají na to, aby byl brán náležitý ohled na nejlepší zájmy nezletilých dětí.“

8 Článek 10 odst. 3 směrnice 2003/86 stanoví:

„Je-li uprchlíkem nezletilé dítě bez doprovodu, členské státy:

a) povolí vstup a pobyt za účelem sloučení rodiny jeho nejbližším příbuzným v přímé vzestupné linii, aniž se použijí podmínky stanovené v čl. 4 odst. 2 písm. a);

[...]“

9 Článek 16 odst. 1 této směrnice zní takto:

„Členské státy mohou zamítnout žádost o vstup a pobyt za účelem sloučení rodiny nebo popřípadě odejmout povolení k pobytu rodinným příslušníkům či zamítnout prodloužení jeho doby platnosti za těchto okolností:

[...]

b) pokud osoba usilující o sloučení rodiny a její rodinní příslušníci nežijí nebo již nežijí ve skutečném manželském nebo rodinném vztahu;

[...]“

10 Článek 17 uvedené směrnice zní:

„Členské státy berou náležitě v úvahu povahu a pevnost rodinných vztahů dotyčné osoby a dobu trvání jejího pobytu v členském státě, jakož i existenci rodinných, kulturních a sociálních vazeb se zemí původu v případě, že žádost zamítnou, odejmou povolení k pobytu či zamítnou prodloužení jeho doby platnosti nebo rozhodnou o navrácení osoby usilující o sloučení rodiny nebo jejích rodinných příslušníků.“

Německé právo

11 Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet (zákon o pobytu, výdělečné činnosti a integraci cizinců na spolkovém území) ze dne 25. února 2008 (BGBl. 2008 I, s. 162), ve znění použitelném na spor v původním řízení (dále jen „AufenthG“), v § 6 odst. 3 stanoví:

„Pro dlouhodobé pobyty je nutné vízum pro německé území (vnitrostátní vízum), které se uděluje před vstupem. Udělení se řídí předpisy platnými pro časově omezené povolení k pobytu, modrou kartu EU, kartu povolení pro osobu převedenou v rámci společnosti (ICT), povolení k usazení a povolení k trvalému pobytu – EU. [...]“

12 Ustanovení § 25 tohoto zákona, nadepsané „Pobyt z humanitárních důvodů“, v odstavci 2 stanoví:

„Cizinci se udělí časově omezené povolení k pobytu, pokud mu Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Spolkový úřad pro migraci a uprchlíky) přiznal postavení uprchlíka ve smyslu § 3 odst. 1 Asylgesetz [azylový zákon] nebo doplňkovou ochranu ve smyslu § 4 odst. 1 azylového zákona. [...]“

- 13 Ustanovení § 32 AufenthG, nadepsané „Sloučení s dětmi“, v odstavci 1 stanoví:

„Nezletilému svobodnému dítěti cizince se udělí časově omezené povolení k pobytu, pokud oba rodiče nebo jeden z rodičů, který je nositelem práva péče o dítě, je držitelem jednoho z následujících povolení k pobytu:

[...]

2. časově omezené povolení k pobytu podle § 25 odst. 1 nebo odst. 2 první věty první alternativy;

[...]“

- 14 Ustanovení § 36 AufenthG, nadepsané „Sloučení s rodiči a dalšími rodinnými příslušníky“, stanoví:

„(1) Odchylně od § 5 odst. 1 bodu 1 a § 29 odst. 1 bodu 2 se časově omezené povolení k pobytu vydá rodičům nezletilého cizince, který je držitelem časově omezeného povolení k pobytu podle § 23 odst. 4, § 25 odst. 1 nebo odst. 2 první věty první alternativy, povolení k usazení podle § 26 odst. 3 nebo povolení k usazení podle § 26 odst. 4, poté, co mu bylo uděleno časově omezené povolení k pobytu podle § 25 odst. 2 první věty druhé alternativy, pokud se na německém území nezdržuje ani jeden rodič, který je nositelem práva péče o dítě.

(2) Dalším rodinným příslušníkům cizince lze za účelem sloučení rodiny udělit časově omezené povolení k pobytu, je-li to nezbytné k tomu, aby se zabránilo výjimečné tvrdosti. Na zletilé rodinné příslušníky se použije § 30 odst. 3 a § 31 obdobně, na nezletilé rodinné příslušníky § 34.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 15 XC, narozená dne 1. ledna 1999, požádala jakožto syrská státní příslušnice žijící několik let v Turecku o vydání vnitrostátního víza pro účely sloučení rodiny se svým otcem, kterému bylo v Německu přiznáno právní postavení uprchlíka.
- 16 Její matka zemřela. Otec přicestoval v roce 2015 do Německa, kde v dubnu 2016 podal formální žádost o azyl. V červenci 2017 přiznal Spolkový úřad pro migraci a uprchlíky otci XC v návaznosti na jeho úspěšnou žalobu právní postavení uprchlíka. Cizinecký úřad mu v září 2017 udělil časově omezené povolení k pobytu s platností tří let v souladu s § 25 odst. 2 AufenthG.
- 17 Dne 10. srpna 2017 požádala XC, která dne 1. ledna 2017 nabyla zletilosti, na generálním konzulátu Spolkové republiky Německo v Istanbulu (Turecko) o vnitrostátní vízum za účelem sloučení rodiny se svým otcem žijícím v Německu. Tento generální konzulát zamítl žádost o udělení víza, naposledy rozhodnutím ze dne 11. prosince 2017, kterým byla zamítnuta žádost o přezkum. Měl za to, že podmínky stanovené v § 32 AufenthG nebyly splněny, neboť XC nabyla zletilosti před tím, než její otec získal povolení k pobytu jakožto uprchlík. Tento generální konzulát dále uvedl, že ke sloučení rodiny zletilých dětí je v souladu s § 36 odst. 2 AufenthG nezbytná existence nepřiměřené tvrdosti, což není případ projednávané věci, neboť není zřejmé, že by XC nemohla vést nezávislý život v Turecku.
- 18 Rozsudkem ze dne 12. března 2019 Verwaltungsgericht (správní soud, Německo) vyhověl žalobě podané XC proti tomuto rozhodnutí generálního konzulátu a uložil Spolkové republice Německo, aby dotyčné vydala vízum za účelem sloučení rodiny. Své rozhodnutí odůvodnil tím,

že podle rozsudku ze dne 12. dubna 2018, A a S (C-550/16, EU:C:2018:248), týkajícího se sloučení rodiny rodičů s nezletilým uprchlíkem bez doprovodu, který je použitelný na opačnou situaci, jež nastala v projednávané věci a týká se sloučení rodiny dítěte a rodiče, kterému bylo přiznáno právní postavení uprchlíka, je rozhodným datem pro účely posouzení toho, zda je XC nezletilá osoba, nikoli datum podání žádosti o vízum za účelem sloučení rodiny, nýbrž datum žádosti o azyl podané otcem dotyčné osoby. Článek 4 odst. 1 [první pododstavec] písm. b) směrnice 2003/86 tedy musí být vykládán v tom smyslu, že dítě osoby usilující o sloučení rodiny musí být považováno za nezletilé, pokud bylo nezletilé v okamžiku podání žádosti o azyl osobou usilující o sloučení rodiny. Kromě toho podle Verwaltungsgericht (správní soud) rovněž v případě slučování rodin dětí není určení data rozhodného pro posouzení nezletilosti dotyčného dítěte ponecháno na posouzení členských států, nýbrž musí vyplývat z autonomního výkladu této směrnice. Uvedený soud upřesnil, že pokud by pro účely čl. 4 odst. 1 písm. b) uvedené směrnice byl datem rozhodným pro posouzení nezletilosti okamžik podání žádosti o udělení víza touto osobou, byl by zpochybněn užitečný účinek práva na sloučení rodiny a byly by porušeny zásady právní jistoty a rovného zacházení. Uvedený soud poukázal na to, že v projednávané věci podala XC svou žádost o udělení víza ve lhůtě tří měsíců, požadované judikaturou Soudního dvora v dané oblasti, ode dne, kdy bylo osobě, která je nositelem primárního práva pobytu, přiznáno právní postavení uprchlíka.

- 19 Spolková republika Německo podala proti uvedenému rozsudku opravný prostředek „Revision“ k Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správní soud, Německo). Na podporu své žaloby uvádí, že věc, ve které byl vydán rozsudek ze dne 12. dubna 2018, A a S (C-550/16, EU:C:2018:248), se týkala jiného skutkového stavu, než jaký je předmětem projednávané věci, a výkladu jiného ustanovení směrnice 2003/86, než je ustanovení dotčené v této věci. Úvahy Soudního dvora týkající se výkladu čl. 2 písm. f) této směrnice se nemohou použít na výklad čl. 4 odst. 1 [první pododstavec] písm. c) uvedené směrnice, a to tím spíše že posledně uvedené ustanovení výslovně odkazuje na právo členských států.
- 20 Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správní soud) poznamenává, že XC nemá na základě vnitrostátního práva na požadované vízum nárok, jelikož tomu podle tohoto práva brání skutečnost, že nabyla zletilosti před datem podání žádosti o udělení tohoto víza. Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správní soud) má nicméně pochybnosti o slučitelnosti vnitrostátní právní úpravy se směrnicí 2003/86. Předkládající soud se zamýšlí zejména nad tím, zda je možné v projednávaném případě použít řešení přijaté Soudním dvorem v rozsudku ze dne 12. dubna 2018, A a S (C-550/16, EU:C:2018:248), podle kterého státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti, kterému nebo které bylo v okamžiku vstupu na území členského státu a podání žádosti o azyl v tomto státě méně než 18 let, avšak v průběhu azylového řízení nabyt zletilosti a následně je mu přiznáno právní postavení uprchlíka, musí být kvalifikován jako „nezletilá osoba“ ve smyslu čl. 2 návětí a písm. f) této směrnice vykládaného ve spojení s jejím čl. 10 odst. 3 písm. a).
- 21 Předkládající soud má přitom v tomto směru pochybnosti, neboť uvedený rozsudek se týkal sloučení rodiny rodičů s nezletilým uprchlíkem bez doprovodu v souladu s čl. 2 písm. f) ve spojení s čl. 10 odst. 3 písm. a) směrnice 2003/86. Naproti tomu věc v původním řízení se týká výkladu čl. 4 odst. 1 této směrnice, který upravuje sloučení rodiny dětí s dospělými státními příslušníky třetích zemí, kterým bylo přiznáno právní postavení uprchlíka, a jsou z tohoto důvodu oprávněni pobývat v členském státě.

- 22 Předkládající soud si mimoto klade otázku, podle jakých kritérií musí posoudit, zda je naplněn požadavek skutečného rodinného vztahu, kterým čl. 16 odst. 1 písm. b) uvedené směrnice podmiňuje právo na sloučení rodiny.
- 23 Za těchto podmínek se Bundesverwaltungsgericht (Spolkový správní soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Musí být čl. 4 odst. 1 [první pododstavec] písm. c) směrnice [2003/86] vykládán v tom smyslu, že dítě osoby usilující o sloučení rodiny, které bylo přiznáno právní postavení uprchlíka, je nezletilé ve smyslu tohoto ustanovení i tehdy, bylo-li nezletilým v okamžiku podání žádosti o azyl osobou usilující o sloučení rodiny, ale nabylo zletilosti předtím, než bylo osobě usilující o sloučení rodiny přiznáno právní postavení uprchlíka a než byla podána žádost o sloučení rodiny?

2) V případě kladné odpovědi na první otázku:

Jaké podmínky musí být v takovém případě kladeny na existenci skutečných rodinných vazeb ve smyslu čl. 16 odst. 1 písm. b) směrnice 2003/86?

- a) Postačuje v toto ohledu právní vztah rodiče a dítěte, nebo je nezbytná i existence skutečného rodinného vztahu?
- b) Je-li vyžadována i existence skutečného rodinného vztahu: Jaká musí být jeho intenzita? Postačují za tímto účelem například příležitostné nebo pravidelné návštěvy, je nezbytné soužití ve společné domácnosti, nebo se mimoto vyžaduje takový způsob soužití, v němž jsou jeho členové na sobě vzájemně závislí?
- c) Vyžaduje sloučení dítěte, které mezitím nabylo zletilosti a které se ještě nachází ve třetí zemi a podalo žádost o sloučení rodiny s rodičem, kterému bylo přiznáno právní postavení uprchlíka, prognózu, že rodinný vztah bude po vstupu na území v členském státě (znovu) navázán v rozsahu vyžadovaném v souladu s [druhou] otázkou písm. b)?“

Řízení před Soudním dvorem

- 24 Rozhodnutím ze dne 3. srpna 2020 se předseda Soudního dvora dotázal předkládajícího soudu, zda si s ohledem na rozsudek ze dne 16. července 2020, État belge (Sloučení rodiny – Nezletilé dítě) (C-133/19, C-136/19 a C-137/19, EU:C:2020:577), přeje setrvat na své žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.
- 25 Rozhodnutím ze dne 8. září 2020, došlým kanceláři Soudního dvora dne 9. září 2020, informoval uvedený soud Soudní dvůr, že si přeje na této žádosti setrvat, neboť má za to, že uvedený rozsudek dostatečně neodpovídá na otázky vyvstávající v projednávané věci.
- 26 Dne 12. května 2021 položil Soudní dvůr německé vládě otázku na základě čl. 61 odst. 1 jednacího řádu Soudního dvora, kterou ji vyzval k tomu, aby zaujala stanovisko k případnému dopadu rozsudku ze dne 12. dubna 2018, A a S (C-550/16, EU:C:2018:248), pro účely odpovědi na první otázku. Dne 21. června 2021 předložila německá vláda odpověď na otázku položenou Soudním dvorem.

K předběžným otázkám

K první otázce

- 27 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 4 odst. 1 první pododstavec písm. c) směrnice 2003/86 vykládán v tom smyslu, že datem rozhodným pro určení, zda dítě osoby usilující o sloučení rodiny, které bylo přiznáno právní postavení uprchlíka, je nezletilým dítětem ve smyslu tohoto ustanovení, je v situaci, kdy toto dítě nabylo zletilosti dříve, než bylo rodiči usilujícímu o sloučení rodiny přiznáno právní postavení uprchlíka a než byla podána žádost o sloučení rodiny, datum, ke kterému rodič usilující o sloučení rodiny podal žádost o azyl, kterou usiloval o přiznání právního postavení uprchlíka.
- 28 Úvodem je třeba poznamenat, že tato otázka vychází ze zvláštních okolností věci v původním řízení, kdy dotyčné dítě bylo nezletilé, když jeho otec podal žádost o azyl v dubnu 2016, ale nabylo zletilosti před tím, než bylo jeho otci – jehož žádost byla příslušnými německými orgány nejprve zamítnuta – v červenci 2017 přiznáno postavení uprchlíka, a tedy před tím, než mělo možnost podat žádost o vstup a pobyt za účelem sloučení rodiny s dotyčným rodičem, přičemž tato žádost byla podána dne 10. srpna 2017.
- 29 Předkládající soud má za to, jak vyplývá z odpovědi na otázku položenou Soudním dvorem uvedenou v bodě 25 tohoto rozsudku, že se věc v původním řízení liší od věcí, ve kterých byl vydán rozsudek ze dne 16. července 2020, État belge (Sloučení rodiny – Nezletilé dítě) (C-133/19, C-136/19 a C-137/19, EU:C:2020:577), s ohledem mimo jiné na rozdíly mezi skutkovým a právním kontextem věcí, ve kterých byl vydán uvedený rozsudek, a skutkovým a právním kontextem věci v původním řízení. Uvedený soud konkrétně uvádí, že i když Soudní dvůr v uvedeném rozsudku upřesnil, že čl. 4 odst. 1 první pododstavec písm. c) směrnice 2003/86 musí být vykládán v tom smyslu, že datum, které je třeba vzít v úvahu pro účely určení, zda je nesezdaný státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti nezletilým dítětem, je datum, kdy je podána žádost o vstup a pobyt za účelem sloučení rodiny pro nezletilé děti, a nikoli datum, kdy příslušné orgány dotyčného členského státu o této žádosti rozhodnou, případně po žalobě podané proti rozhodnutí o zamítnutí takové žádosti, Soudní dvůr neodpověděl na otázku, zda v případě sloučení dítěte s rodičem, který má právní postavení uprchlíka, je možné vycházet z data předcházejícího datu podání žádosti o vstup a pobyt za účelem sloučení rodiny, a sice z data žádosti o azyl podané tímto rodičem, neboť tato otázka nebyla pro účely uvedených věcí rozhodující.
- 30 Vystává tedy otázka, zda je s ohledem na uvedené zvláštní okolnosti možné v projednávaném případě použít řešení přijaté Soudním dvorem v rozsudku ze dne 12. dubna 2018, A a S (C-550/16, EU:C:2018:248), pokud jde o datum rozhodné pro posouzení, zda dítě žadatele o azyl, kterému bylo přiznáno právní postavení uprchlíka, je nezletilé.
- 31 Proto má předkládající soud za to, že se rozsudek ze dne 16. července 2020, État belge (Sloučení rodiny – Nezletilé dítě) (C-133/19, C-136/19 a C-137/19, EU:C:2020:577), nezabývá otázkou, zda lze v projednávané věci použít řešení přijaté Soudním dvorem v rozsudku ze dne 12. dubna 2018, A a S (C-550/16, EU:C:2018:248), jak je uvedeno v bodě 20 tohoto rozsudku.
- 32 Na první otázku je třeba odpovědět s ohledem na tyto úvodní poznámky.

- 33 V tomto ohledu je třeba připomenout, že cílem sledovaným směrnicí 2003/86 je usnadnit sloučení rodiny a dále poskytnout ochranu státním příslušníkům třetích zemí a zejména nezletilým osobám [rozsudek ze dne 16. července 2020, *État belge (Sloučení rodiny – Nezletilé dítě)*, C-133/19, C-136/19 a C-137/19, EU:C:2020:577, bod 25 a citovaná judikatura].
- 34 V této souvislosti ukládá čl. 4 odst. 1 uvedené směrnice členským státům přesně vymezené pozitivní povinnosti, kterým odpovídají jasně definovaná práva. Uvedený článek jim v případech určených touto směrnicí ukládá povinnost toto sloučení některým rodinným příslušníkům osoby usilující o sloučení rodiny povolit, aniž mají v tomto směru prostor pro uvážení [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 16. července 2020, *État belge (Sloučení rodiny – Nezletilé dítě)*, C-133/19, C-136/19 a C-137/19, EU:C:2020:577, bod 26 a citovaná judikatura].
- 35 Mezi rodinné příslušníky osoby usilující o sloučení rodiny, jejichž vstup a pobyt musí dotýčný členský stát povolit, patří podle čl. 4 odst. 1 prvního pododstavce písm. c) směrnice 2003/86 „nezletilé děti osoby usilující o sloučení rodiny včetně dětí osvojených, pokud má osoba usilující o sloučení rodiny děti v opatrování a děti jsou na ní závislé“.
- 36 V tomto ohledu je třeba uvést, že čl. 4 odst. 1 druhý pododstavec směrnice 2003/86 sice uvádí, že nezletilé děti musí být pod věkovou hranici zletilosti stanovenou právem dotýčného členského státu, avšak neupřesňuje okamžik, který je třeba vzít v úvahu za účelem určení, zda je tato podmínka splněna, ani v tomto ohledu neodkazuje na právo členských států [rozsudek ze dne 16. července 2020, *État belge (Sloučení rodiny – Nezletilé dítě)*, C-133/19, C-136/19 a C-137/19, EU:C:2020:577, bod 28].
- 37 I když je v souladu s uvedeným ustanovením ponecháno na uvážení členských států, aby stanovily v právních předpisech věkovou hranici zletilosti, nelze jim naproti tomu přiznat žádný prostor pro uvážení, pokud jde o stanovení okamžiku, který je třeba vzít v úvahu za účelem posouzení věku žadatele pro účely čl. 4 odst. 1 prvního pododstavce písm. c) směrnice 2003/86. Je totiž třeba připomenout, že v souladu s požadavky jak jednotného použití unijního práva, tak zásady rovnosti musí být ustanovení tohoto práva, které výslovně neodkazuje na právo členských států za účelem vymezení svého smyslu a dosahu, zpravidla vykládáno autonomním a jednotným způsobem v celé Evropské unii, přičemž tento výklad je třeba provést s přihlédnutím zejména ke kontextu tohoto ustanovení a k cíli sledovanému dotčenou právní úpravou [rozsudek ze dne 16. července 2020, *État belge (Sloučení rodiny – Nezletilé dítě)*, C-133/19, C-136/19 a C-137/19, EU:C:2020:577, body 29 a 30 a citovaná judikatura].
- 38 Jak bylo připomenuto v bodě 33 tohoto rozsudku, cílem sledovaným směrnicí 2003/86 je usnadnit sloučení rodiny. Za tímto účelem tato směrnice, jak upřesňuje její článek 1, stanoví podmínky pro uplatňování práva na sloučení rodiny státními příslušníky třetích zemí, kteří oprávněně pobývají na území členských států.
- 39 Mimoto na základě čl. 51 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) platí, že členské státy při uplatňování unijního práva respektují práva, dodržují zásady stanovené Listinou a podporují jejich uplatňování v souladu se svými pravomocemi, při zachování mezí pravomocí, které jsou Unii svěřeny ve Smlouvách.
- 40 V souladu s ustálenou judikaturou členské státy, a zejména jejich soudní orgány nejen musí vykládat své vnitrostátní právo v souladu s unijním právem, ale musí rovněž dbát na to, aby se neopíraly o výklad znění předpisu sekundárního práva, který koliduje se základními právy

chráněnými právním řádem Unie [rozsudek ze dne 16. července 2020, État belge (Sloučení rodiny – Nezletilé dítě), C-133/19, C-136/19 a C-137/19, EU:C:2020:577, bod 33 a citovaná judikatura].

- 41 Konkrétně článek 7 Listiny uznává právo na respektování soukromého a rodinného života. Tento článek 7 musí být v souladu s ustálenou judikaturou vykládán ve spojení s povinností brát v úvahu nejlepší zájmy dítěte, uznanou v čl. 24 odst. 2 Listiny, a při zohlednění nezbytnosti, aby dítě pravidelně udržovalo osobní vztahy s oběma rodiči, vyjádřené v čl. 24 odst. 3 Listiny [rozsudek ze dne 16. července 2020, État belge (Sloučení rodiny – Nezletilé dítě), C-133/19, C-136/19 a C-137/19, EU:C:2020:577, bod 34 a citovaná judikatura].
- 42 Z toho plyne, že ustanovení směrnice 2003/86 musí být vykládána a uplatňována ve světle článku 7 a čl. 24 odst. 2 a 3 Listiny, jak ostatně vyplývá ze znění bodu 2 odůvodnění a čl. 5 odst. 5 této směrnice, které ukládají členským státům povinnost posuzovat žádosti o sloučení rodiny v zájmu dotyčných dětí a s cílem podporovat rodinný život [rozsudek ze dne 16. července 2020, État belge (Sloučení rodiny – Nezletilé dítě), C-133/19, C-136/19 a C-137/19, EU:C:2020:577, bod 35 a citovaná judikatura].
- 43 V projednávaném případě z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce plyne, že německé právo sice nevyžaduje, aby bylo dítě ke dni přijetí rozhodnutí o jeho žádosti o sloučení rodiny nezletilé, avšak toto dítě musí být nezletilé v době, kdy podává žádost o udělení víza a jeho rodič získá povolení k pobytu zakládající právo na sloučení rodiny.
- 44 V tomto kontextu by se XC mohla dovolávat čl. 4 odst. 1 prvního pododstavce písm. c) směrnice 2003/86, a tedy uspět v řízení před předkládajícím soudem, pouze tehdy, jestliže její nezletilost musí být posuzována k datu, kdy její otec podal žádost o azyl.
- 45 V tomto ohledu je třeba bez dalšího zdůraznit, že dítě žadatele o azyl může platně podat žádost o sloučení rodiny na základě čl. 4 odst. 1 prvního pododstavce písm. c) směrnice 2003/86 pouze v případě, že již bylo kladně pravomocně rozhodnuto o žádosti rodiče žadajícího o azyl o přiznání postavení uprchlíka. Soudní dvůr již upřesnil, že tuto podmínku lze snadno vysvětlit tím, že před přijetím takového rozhodnutí nelze s jistotou určit, zda dotyčná osoba splňuje podmínky pro přiznání postavení uprchlíka, což dále podmiňuje právo na sloučení rodiny (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 12. dubna 2018, A a S (C-550/16, EU:C:2018:248, body 51 a 63).
- 46 Kromě toho je třeba připomenout, že přiznání postavení uprchlíka je deklaratorním aktem, a uprchlík má tedy právo, aby mu toto postavení bylo přiznáno ode dne podání žádosti o přiznání tohoto postavení (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 12. dubna 2018, A a S, C-550/16, EU:C:2018:248, body 53 a 54).
- 47 Jak připomněl generální advokát v bodě 42 svého stanoviska, z rozsudků Soudního dvora ze dne 12. dubna 2018, A a S (C-550/16, EU:C:2018:248), a ze dne 16. července 2020, État belge (Sloučení rodiny – Nezletilé dítě) (C-133/19, C-136/19 a C-137/19, EU:C:2020:577), vyplývá, že právo na sloučení rodiny týkající se nezletilého dítěte nemůže být narušeno uplynutím doby nezbytné k rozhodnutí o žádostech o mezinárodní ochranu nebo o sloučení rodiny.
- 48 Je přitom třeba uvést, že zvolení data, kdy příslušný orgán dotyčného členského státu rozhodne o žádosti dotyčného rodiče o azyl, nebo zvolení pozdějšího data, kdy dotyčné dítě podá žádost o vízum za účelem sloučení rodiny, jako data, které je třeba vzít v úvahu za účelem posouzení nezletilosti žadatele pro účely použití čl. 4 odst. 1 prvního pododstavce písm. c) směrnice 2003/86, by nebylo v souladu ani s cíli sledovanými touto směrnicí, jimiž je usnadnit sloučení

rodiny a poskytnout zvláštní ochranu uprchlíkům, ani s požadavky plynoucími z článku 7 a čl. 24 odst. 2 Listiny, neboť posledně uvedené ustanovení vyžaduje, aby při všech činnostech týkajících se dětí, zejména při činnostech, jež členské státy uskutečňují při uplatňování uvedené směrnice, byl prvořadým hlediskem nejvlastnější zájem dítěte [obdobně viz rozsudek ze dne 16. července 2020, État belge (Sloučení rodiny – Nezletilé dítě), C-133/19, C-136/19 a C-137/19, EU:C:2020:577, bod 36].

- 49 Příslušné vnitrostátní správní a soudní orgány by totiž nebyly motivovány k tomu, aby přednostně a dostatečně rychle vyřizovaly žádosti rodičů nezletilých osob o mezinárodní ochranu tak, aby byla zohledněna zranitelnost těchto nezletilých, a mohly by tak jednat způsobem, který by ohrožoval právo na rodinný život jak rodiče s jeho nezletilým dítětem, tak tohoto nezletilého dítěte s jeho rodinným příslušníkem [obdobně viz rozsudky ze dne 12. dubna 2018, A a S, C-550/16, EU:C:2018:248, bod 58 a citovaná judikatura, a ze dne 9. září 2021, Bundesrepublik Deutschland (Rodinný příslušník), C-768/19, EU:C:2021:709, bod 40 a citovaná judikatura].
- 50 Takový výklad by navíc byl v rozporu se zásadami rovného zacházení a právní jistoty, neboť by neumožňoval zaručit stejné a předvídatelné zacházení se všemi žadateli, kteří se chronologicky nacházejí ve stejné situaci, jelikož úspěch žádosti o sloučení rodiny by závisel hlavně na okolnostech přičitatelných vnitrostátním správním nebo soudním orgánům, zejména na tom, jak rychle je žádost vyřizována nebo je rozhodnuto o žalobě podané proti rozhodnutí o zamítnutí takové žádosti, a nikoli na okolnostech přičitatelných žadateli [obdobně viz rozsudek ze dne 12. dubna 2018, A a S, C-550/16, EU:C:2018:248, body 56 a 60 a citovaná judikatura].
- 51 Kromě toho by uvedený výklad v rozsahu, v němž by měl za následek, že by právo na sloučení rodiny dotyčného nezletilého dítěte záviselo na nahodilých a nepředvídatelných okolnostech, které jsou zcela přičitatelné příslušným vnitrostátním správním a soudním orgánům dotyčného členského státu, mohl vést k významným rozdílům při vyřizování žádostí o sloučení rodiny mezi členskými státy i v rámci jediného členského státu [obdobně viz rozsudek ze dne 16. července 2020, État belge (Sloučení rodiny – Nezletilé dítě), C-133/19, C-136/19 a C-137/19, EU:C:2020:577, bod 43].
- 52 Z toho plyne, že z důvodů, které jsou v podstatě obdobné důvodům pro výklad čl. 2 návětí a písm. f) směrnice 2003/86 ve spojení s jejím čl. 10 odst. 3 písm. a) v rozsudku ze dne 12. dubna 2018, A a S (C-550/16, EU:C:2018:248), je třeba pro účely určení, zda je dítě osoby usilující o sloučení rodiny, která má postavení uprchlíka, nezletilé ve smyslu čl. 4 odst. 1 prvního pododstavce písm. c) směrnice 2003/86, v situaci, kdy toto dítě nabylo zletilosti před tím, než bylo osobě usilující o sloučení rodiny přiznáno postavení uprchlíka a než byla podána žádost o sloučení rodiny, vzít v úvahu datum, kdy tato osoba usilující o sloučení rodiny podá žádost o azyl. Jedině zohlednění takového data je v souladu s cíli této směrnice a základními právy chráněnými unijním právním řádem. V tomto ohledu je irelevantní, zda o této žádosti bude rozhodnuto bezprostředně po jejím podání, nebo – jako ve věci v původním řízení – poté co bylo zrušeno rozhodnutí o jejím zamítnutí.
- 53 V tomto ohledu je však třeba upřesnit, že v takové situaci musí být žádost o sloučení rodiny na základě čl. 4 odst. 1 prvního pododstavce písm. c) směrnice 2003/86 podána v přiměřené lhůtě, a sice ve lhůtě tří měsíců ode dne přiznání postavení uprchlíka rodiči usilujícímu o sloučení rodiny.

54 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na první otázku odpovědět tak, že čl. 4 odst. 1 první pododstavec písm. c) směrnice 2003/86 musí být vykládán v tom smyslu, že datem rozhodným pro určení, zda dítě osoby usilující o sloučení rodiny, které bylo přiznáno právní postavení uprchlíka, je nezletilým dítětem ve smyslu tohoto ustanovení, je v situaci, kdy toto dítě nabylo zletilosti dříve, než bylo rodiči usilujícím o sloučení rodiny přiznáno právní postavení uprchlíka a než byla podána žádost o sloučení rodiny, datum, ke kterému rodič usilující o sloučení rodiny podal žádost o azyl, kterou usiloval o přiznání právního postavení uprchlíka, za podmínky, že žádost o sloučení rodiny byla podána ve lhůtě tří měsíců po přiznání právního postavení uprchlíka rodiči usilujícím o sloučení rodiny.

K druhé otázce

55 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, jaké podmínky musí být splněny pro učinění závěru, že existuje skutečný rodinný vztah ve smyslu čl. 16 odst. 1 písm. b) směrnice 2003/86 v případě sloučení rodiny nezletilého dítěte a rodiče, kterému bylo přiznáno postavení uprchlíka, pokud toto dítě nabylo zletilosti dříve, než bylo rodiči usilujícím o sloučení rodiny přiznáno právní postavení uprchlíka a než byla podána žádost o sloučení rodiny.

56 Konkrétně žádá předkládající soud Soudní dvůr o upřesnění, zda za tímto účelem postačuje právní vztah rodiče a dítěte, nebo zda je nutný i skutečný rodinný vztah, a pokud ano, jaká musí být jeho intenzita. Uvedený soud se dotazuje rovněž na to, zda sloučení rodiny vyžaduje, aby po vstupu dítěte na území dotyčného členského státu v tomto členském státě znovu navázal rodinný vztah.

57 V tomto ohledu je důležité připomenout, že čl. 16 odst. 1 písm. b) směrnice 2003/86 umožňuje členským státům zamítnout žádost o sloučení rodiny, odejmout povolení k pobytu vydané z tohoto titulu nebo zamítnout prodloužení jeho doby platnosti, pokud osoba usilující o sloučení rodiny a její rodinní příslušníci nežijí nebo již nežijí ve skutečném manželském nebo rodinném vztahu. Toto ustanovení však nestanoví kritéria umožňující posoudit existenci takových skutečných rodinných vazeb ani nestanoví žádný zvláštní požadavek, pokud jde o intenzitu dotyčných rodinných vztahů. V tomto bodě mimoto neodkazuje ani na právo členských států.

58 Jak bylo připomenuto v bodě 37 tohoto rozsudku, v souladu s požadavky jak jednotného použití unijního práva, tak zásady rovnosti musí být ustanovení tohoto práva, které výslovně neodkazuje na právo členských států za účelem vymezení svého smyslu a dosahu, zpravidla vykládáno autonomním a jednotným způsobem v celé Unii, přičemž tento výklad je třeba provést s přihlédnutím zejména ke kontextu tohoto ustanovení a k cíli sledovanému dotčenou právní úpravou.

59 Je přitom třeba uvést, že směrnice 2003/86 má v souladu s bodem 6 svého odůvodnění prostřednictvím sloučení rodiny zajistit ochranu rodiny a založení nebo zachování rodinného života. Mimoto je v souladu s bodem 4 odůvodnění této směrnice sloučení rodiny nezbytným prostředkem k umožnění rodinného života a napomáhá k vytvoření sociálně kulturní stability.

60 Kromě toho, jak bylo připomenuto v bodě 42 tohoto rozsudku, opatření týkající se sloučení rodiny, včetně opatření stanovených v článku 16 této směrnice, musí dodržovat základní práva, zejména právo na respektování soukromého a rodinného života zaručené článkem 7 a článkem 24 odst. 2 a 3 Listiny, což jsou ustanovení, která členským státům ukládají, aby žádosti o sloučení rodiny zkoumaly v zájmu dotyčných dětí a za účelem podpory rodinného života.

- 61 Rovněž je třeba připomenout, že podle bodu 8 odůvodnění směrnice 2003/86 je třeba věnovat zvláštní pozornost situaci uprchlíků, které různé důvody přinutily uprchnout z jejich země a brání jim vést v jejich zemi normální rodinný život. Proto tato směrnice stanoví ve vztahu k uprchlíkům příznivější podmínky pro uplatňování jejich práva na sloučení rodiny.
- 62 A konečně pro posouzení podmínek, které jsou nutné k učinění závěru, že existuje skutečný rodinný vztah ve smyslu čl. 16 odst. 1 písm. b) směrnice 2003/86, je zapotřebí provést posouzení každého jednotlivého případu, jak ostatně plyne z článku 17 této směrnice, a to za pomoci všech faktorů relevantních pro každý případ a ve světle cílů sledovaných uvedenou směrnicí.
- 63 Za tímto účelem není samotný právní vztah rodiče a dítěte dostačující pro doložení skutečného rodinného vztahu. I když relevantní ustanovení směrnice 2003/86 a Listiny chrání právo na rodinný život a podporují jeho zachování, ponechávají potud, pokud dotčené osoby nadále žijí ve skutečném rodinném vztahu, v zásadě na nositelích tohoto práva, aby rozhodli o podmínkách, za jakých chtějí vést rodinný život, a zejména nestanoví žádný požadavek, pokud jde o intenzitu jejich rodinného vztahu [obdobně viz rozsudek ze dne 9. září 2021, Bundesrepublik Deutschland (Rodinný příslušník), C-768/19, EU:C:2021:709, bod 58].
- 64 V projednávaném případě je zaprvé nesporné, že XC byla v okamžiku, kdy byl její otec nucen opustit zemi původu, ještě nezletilá, a tvořila tudíž jádro jeho rodiny ve smyslu bodu 9 odůvodnění směrnice 2003/86, na které se sloučení rodiny podle téhož bodu odůvodnění „v každém případě“ vztahuje. S výhradou ověření předkládajícím soudem přitom podle všeho nic nenaznačuje tomu, že by dotyčné osoby v období před útekem otce nežily ve skutečném rodinném vztahu.
- 65 Zadruhé je třeba zohlednit to, že v projednávaném případě XC a její otec nemohli po dobu svého odloučení, k němuž došlo zejména z důvodu zvláštní situace otce coby uprchlíka, žít ve skutečném rodinném vztahu, tudíž tato okolnost sama o sobě nemůže odůvodnit konstatování neexistence skutečného rodinného vztahu ve smyslu čl. 16 odst. 1 písm. b) směrnice 2003/86. Kromě toho nelze mít ani za to, že veškeré rodinné vztahy mezi rodičem a jeho dítětem zanikají okamžitě s tím, jak nezletilé dítě nabude zletilosti.
- 66 Přesto existence skutečného rodinného vztahu předpokládá prokázání existence skutečné rodinné vazby nebo vůle k založení nebo k zachování takové vazby.
- 67 Skutečnost, že dotčené osoby mají v úmyslu, pokud je to možné, se příležitostně navštěvovat a udržovat pravidelné kontakty jakékoli povahy, a to zejména s ohledem na věcné okolnosti charakterizující situaci dotyčných osob, včetně věku dítěte, může postačovat k závěru, že tyto osoby znovu budují osobní a citové vazby, a pro doložení existence skutečného rodinného vztahu.
- 68 Mimoto nelze vyžadovat ani to, aby se rodič usilující o sloučení rodiny a jeho dítě navzájem finančně podporovali, jelikož je pravděpodobné, že k tomu nemají hmotné prostředky.
- 69 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na druhou otázku odpovědět tak, že čl. 16 odst. 1 písm. b) směrnice 2003/86 musí být vykládán v tom smyslu, že v případě sloučení rodiny nezletilého dítěte a rodiče, kterému bylo přiznáno právní postavení uprchlíka, když toto dítě nabylo zletilosti dříve, než bylo rodiči usilujícím o sloučení rodiny přiznáno právní postavení uprchlíka a než byla podána žádost o sloučení rodiny, není pouhý právní vztah rodiče a dítěte postačující pro učinění závěru, že existuje skutečný rodinný vztah ve smyslu tohoto ustanovení. K tomu, aby se na dotyčné dítě mohlo vztahovat sloučení rodiny, není ovšem nutné, aby rodič

usilující o sloučení rodiny a toto dítě žili ve společné domácnosti nebo bydleli pod jednou střechou. Příležitostné návštěvy, jsou-li možné, a pravidelné kontakty všeho druhu mohou být postačující pro učinění závěru, že tyto osoby znovu budují osobní a citové vazby, a pro doložení existence skutečného rodinného vztahu. Rovněž nelze požadovat, aby se rodič usilující o sloučení rodiny a jeho dítě navzájem finančně podporovali.

K nákladům řízení

- 70 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

- 1) Článek 4 odst. 1 první pododstavec písm. c) směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny musí být vykládán v tom smyslu, že datem rozhodným pro určení, zda dítě osoby usilující o sloučení rodiny, které bylo přiznáno právní postavení uprchlíka, je nezletilým dítětem ve smyslu tohoto ustanovení, je v situaci, kdy toto dítě nabylo zletilosti dříve, než bylo rodiči usilujícím o sloučení rodiny přiznáno právní postavení uprchlíka a než byla podána žádost o sloučení rodiny, datum, ke kterému rodič usilující o sloučení rodiny podal žádost o azyl, kterou usiloval o přiznání právního postavení uprchlíka, za podmínky, že žádost o sloučení rodiny byla podána ve lhůtě tří měsíců po přiznání právního postavení uprchlíka rodiči usilujícím o sloučení rodiny.
- 2) Článek 16 odst. 1 písm. b) směrnice 2003/86 musí být vykládán v tom smyslu, že v případě sloučení rodiny nezletilého dítěte a rodiče, kterému bylo přiznáno právní postavení uprchlíka, když toto dítě nabylo zletilosti dříve, než bylo rodiči usilujícím o sloučení rodiny přiznáno právní postavení uprchlíka a než byla podána žádost o sloučení rodiny, není pouhý právní vztah rodiče a dítěte postačující pro učinění závěru, že existuje skutečný rodinný vztah ve smyslu tohoto ustanovení. K tomu, aby se na dotyčné dítě mohlo vztahovat sloučení rodiny, není ovšem nutné, aby rodič usilující o sloučení rodiny a toto dítě žili ve společné domácnosti nebo bydleli pod jednou střechou. Příležitostné návštěvy, jsou-li možné, a pravidelné kontakty všeho druhu mohou být postačující pro učinění závěru, že tyto osoby znovu budují osobní a citové vazby, a pro doložení existence skutečného rodinného vztahu. Rovněž nelze požadovat, aby se rodič usilující o sloučení rodiny a jeho dítě navzájem finančně podporovali.

Podpisy